Dr Marta Götz, Instytut Zachodni (mgoetz@iz.poznan.pl)

Słowa kluczowe: USA, Polska, bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BiZ), *business process offshoring* (*BPO*), przewagi konkurencyjne, atrakcyjność lokalizacji

Keywords: USA, Poland, foreign direct investment (FDI), business process offshoring (BPO), advantages, location's attractiveness

ABSTRACT

This paper deals with the topic of international competitiveness focusing on mutual investment attractiveness of Poland and the United States. Based on available information on the activities of Polish and American firms preliminary conclusions can be formulated as to the factors determining companies' competitiveness and location's attractiveness. Scale of activity and experience including financial resources are decisive for American firms' ability to invest on Polish market whose attractiveness rests on various factors depending on the investment wave, i.e. stage of development. Flexibility and novelty of supplied products and services enable young Polish firms to venture on the mature and highly competitive US market which offers specific local advantages such as access to advanced demand, networks or clusters.

INSTYTUCJONALNA WSPÓŁPRACA UNII EUROPEJSKIEJ Z SYSTEMEM ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

TRAKTATOWE PODSTAWY WSPÓŁPRACY UNII EUROPEJSKIEJ Z INNYMI ORGANIZACJAMI MIĘDZYNARODOWYMI

Uwagi wprowadzające

Problematyka statusu prawnego Unii Europejskiej jako organizacji międzynarodowej i jej funkcjonowania w charakterze podmiotu prawa międzynarodowego budziła do niedawna wiele wątpliwości i kontrowersji powodujących, że w literaturze były prezentowane rozbieżne poglądy w tym zakresie. Dyskusja naukowa na ten temat była szczególnie ożywiona przed wejściem w życie Traktatu z Lizbony. Spowodowane to było zwłaszcza faktem, że dotychczasowe traktaty o UE, a więc Traktat z Maastricht[1], Traktat z Amsterdamu[2] i Traktat z Nicei[3] nie nadawały Unii *expressis verbis* osobowości prawnej, tak w płaszczyźnie prawa międzynarodowego, jak i prawa wewnętrznego państw członkowskich[4]. Określały one natomiast bardzo charakterystyczną i rozpoznawalną konstrukcję prawną UE jako budowli opartej na trzech filarach, ale nie stanowiły o jej podmiotowości prawnej, nie nadawały jej klasycznych dla organizacji międzynarodowych organów tworzących jej własny system instytucjonalny, a także nie wyposażały jej we własne kompetencje[5]. Te rozwiązania

[1] Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864/30.
[2] Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864/31.
[3] Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864/32.
[4] J. Klabbers, *The European Union in International Law*, Paris 2012, s. 22.
[5] To stwierdzenie wymaga uzupełnienia, iż w najważniejszym I filarze Unii o charakterze gospodar-

traktatowe powodowały, że w literaturze stawiane było zasadnicze pytanie o status prawny UE w świetle dotychczasowych traktatów. W odpowiedzi prezentowane było zwykle stanowisko określające Unię jako specyficzną strukturę międzynarodową, a w kategoriach prawa międzynarodowego jako *sui generis* organizację międzynarodową, która jako znajdująca się w rozwoju - *in statu nascendi* - nie uzyskała jeszcze charakterystycznej dla organizacji międzynarodowych podmiotowości prawnej[6]. Z drugiej jednak strony praktyka międzynarodowa przemawia niewątpliwie za tym, że jednoznaczne określenie podmiotowości organizacji międzynarodowej w jej akcie konstytucyjnym albo w innej umowie międzynarodowej nie musi być tak wyraźne, jak to miało miejsce w odniesieniu do Wspólnot Europejskich[7]. To ugruntowane w doktrynie stanowisko znajduje mocne oparcie w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS), a najlepszym tego przykładem jest powszechnie cytowana opinia doradcza z 1949 r. - *Reparation for injuries case*.[8] Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości wyraził w niej jednoznaczne stanowisko, że Organizacja Narodów Zjednoczonych jest osobą prawa międzynarodowego i z tego tytułu ma zdolność do posiadania i realizowania praw oraz obowiązków wynikających z tego prawa, jak również zdolność do ochrony swoich praw na drodze procesowej[9]. Pogląd ten MTS formułował i wzmacniał później w kilku innych orzeczeniach[10].

Przechodząc do problematyki UE trzeba podkreślić, że niewyposażenie jej w podmiotowość międzynarodową na mocy wyraźnych postanowień dotychczasowych (przedlizbońskich) traktatów nie musiało oznaczać i w praktyce nie oznaczało jej braku. Należy bowiem pamiętać, że na gruncie tych traktatów Unia uzyskała niektóre kompetencje do podejmowania działań w zakresie prawa międzynarodowego, realizując między innymi kompetencje traktatowe, co jest szczególnie ważnym przymiotem każdego podmiotu prawa międzynarodowego. Na pytanie o źródła aktywności traktatowej Unii w tamtym okresie należałoby odpowiedzieć, że były to przede wszystkim postanowienia art. 24 i 38 Traktatu o UE w wersji Traktatu z Amsterdamu[11]. W praktyce stanowiły one podstawę prawną do zawierania przez Unię umów

---

czym funkcjonowały Wspólnoty Europejskie wyposażone we własne kompetencje traktatowe, a współpraca w ramach dwóch pozostałych filarów o charakterze międzyrządowym oparta była zasadniczo na prawie międzynarodowym i była realizowana przede wszystkim za pomocą umów jako najbardziej rozpoznawalnych instrumentów prawa międzynarodowego.

[6] E. Cała-Wacinkiewicz, *Charakter prawny Unii Europejskiej w świetle prawa międzynarodowego*, Warszawa 2007, s. 121. Dla uzasadnienia tej tezy prezentowane było zwykle stanowisko J. Barcza: „Unia Europejska jest pewną specyficzną strukturą o charakterze sui generis, nieposiadającą podmiotowości prawnej, działającą na podstawie umowy międzynarodowej, jaką jest Traktat o Unii Europejskiej i znajdującą się w stałym rozwoju [...] wiele przesłanek wskazuje na to, że w wymiernym czasie Unia Europejska rozwinie się jako organizacja międzynarodowa wyposażona w podmiotowość prawną"; patrz: J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006, s. 67.

[7] Art. 281 TWE i 210 TEWEA.

[8] *Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion, ICJ Reports 1949*, s. 174 i nast.

[9] B. Mielnik, *Kształtowanie się pozapaństwowej podmiotowości w prawie międzynarodowym*, Wrocław 2008, s. 41.

[10] Np. *Western Sahara, Advisory Opinion , ICJ Reports 1975, p.12, Interpretation of Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, ICJ Reports 1980*, s. 73 i nast., *Legality of the Use by the State of Nuclear Weapons in Armed Conflict, Advisory Opinion, ICJ Reports 1996*, s. 66 i nast.

[11] J. Sozański, *Umowy międzynarodowe Unii Europejskiej po Traktacie z Lizbony*, Warszawa-Poznań 2011, s. 146.

w sprawach objętych współpracą w ramach byłego filaru II i III, będąc swego rodzaju odpowiednikiem dawnego art. 300 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) odnośnie do zawierania przez WE umów międzynarodowych w ramach I filaru. Praktyka ta była dość szeroka i obejmowała różne kategorie umów międzynarodowych, co dla wielu autorów stanowiło potwierdzenie tezy o faktycznej podmiotowości międzynarodowej UE[12].

Postanowienia dotychczasowych traktatów o Unii Europejskiej

Dotychczasowe podstawy prawne określające relacje UE, a właściwie jeszcze Wspólnot Europejskich, z innymi organizacjami międzynarodowymi znajdujemy w traktatach założycielskich. Dawny art. 229 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą (TEWG) zobowiązywał Komisję do nawiązywania i utrzymywania wszelkich właściwych stosunków z organami ONZ, z jej organizacjami wyspecjalizowanymi, jak również z organami powołanymi przez Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu (*GATT*). W postanowieniach art. 230 TEWG i w postanowieniach protokołu dołączonego do Traktatu Paryskiego znajdujemy natomiast sformułowania o szczególnych stosunkach obu Wspólnot z Radą Europy. Do Traktatu o UE z 7 lutego 1992 r. (Traktat z Maastricht) włączone zostały nowe postanowienia: art. 149 ust. 3 TWE (obecny art. 165 ust. 3 Traktatu o funkcjonowanie Unii Europejskiej - dalej: TFUE) i art. 151 ust. 3 TWE (obecny art. 167 ust. 3 TFUE), zgodnie z którymi Unia i jej państwa członkowskie wspierały i rozwijały współpracę z Radą Europy w takich dziedzinach, jak: edukacja, kształcenie zawodowe, sport i kultura. Również dawny art. 231 TEWG określał współpracę WE z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*OECD*). Wymienione wyżej przepisy zostały zastąpione przez art. 302-304 TWE.

W praktyce realizacji tych postanowień traktatowych można zwrócić uwagę na kilka najważniejszych zagadnień.

Odnosząc się do oficjalnej współpracy Wspólnot Europejskich z ONZ, należy podkreślić, że pod rządami TWE Komisja utrzymywała w imieniu WE stosunki z organami ONZ, jej organizacjami wyspecjalizowanym i innymi organizacjami międzynarodowymi. W praktyce Komisję reprezentowały delegacje akredytowane przy tej organizacji i przy organizacjach wyspecjalizowanych, zlokalizowane w Nowym Jorku, Genewie, Paryżu, Rzymie, Wiedniu i w Nairobi. Ponadto Sekretariat Rady utrzymywał biura w Nowym Jorku i Genewie. Zasadniczy przełom w stosunkach nastąpił w 1974 r., kiedy to EWG uzyskała oficjalny status obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym ONZ, o czym będzie mowa niżej. Ważnym etapem w rozwoju współpracy było ustanowienie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa jako II filaru UE. Współpracując w realizacji tej polityki, państwa członkowskie UE wzmocniły koordynację działań w ramach różnych organizacji międzynarodowych, przygotowując i prezentując, zwłaszcza za pomocą Rady i Komisji wspólne stanowiska w wielu dziedzinach współpracy (zgodnie z postanowieniami art. 30 Jednolitego Aktu Europejskiego (dalej: JAE i art. J1, p. 2 Traktatu z Maastricht). Szczególną rolę w działaniach koordynacyjnych odgrywała Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, która reprezentowała Unię, jak również współpracująca z nią Komisja.

Kierunki rozwoju stosunków Wspólnot Europejskich z Radą Europy określiła natomiast wymiana listów z 16 lipca 1987 r. w sprawie umacniania i intensyfikacji wza-

[12] E. Cała-Wacinkiewicz, *op. cit.*, s. 210.

jemnej współpracy[13]. Na mocy tego porozumienia Wspólnota reprezentowana przez Komisję mogła brać udział w pracach poszczególnych komitetów Rady Europy, być stroną konwencji Rady Europy oraz uczestniczyć w konferencjach ministerialnych. Komisja mogła też na bieżąco współpracować z Komitetem Ministrów i Sekretarzem Generalnym Rady.

Gdy chodzi o stosunki Wspólnot Europejskich z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*OECD*), to na mocy postanowień Protokołu Dodatkowego nr 1 do Konwencji w sprawie *OECD* z 14 grudnia 1960 r. Wspólnoty Europejskie uzyskały status obserwatora uprzywilejowanego przy tej organizacji. Oznaczało to, że Komisja EWG i Euratomu oraz Wysoka Władza EWWiS, a po Traktacie Fuzyjnym z 1965 r. wspólna dla trzech Europejskich Wspólnot Komisja mogła uczestniczyć bez prawa głosu w pracach różnych organów *OECD*[14].

Postanowienia Traktatu z Lizbony

Możliwości nawiazywania i rozwijania przez UE stosunków z państwami trzecimi i innymi organizacjami międzynarodowymi zasadniczo powiększył Traktat z Lizbony z 13 grudnia 2007 r. zmieniający Traktat o UE i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską[15]. Doktryna zajmuje w tej mierze jednoznaczne stanowisko[16]. W Traktacie z Lizbony znajdujemy w nieco zmodyfikowanej postaci wcześniejsze postanowienia art. 302-304 TWE. Są to zwłaszcza postanowienia art. 220-221 TFUE. Zostały one oparte na postanowieniach proponowanych w Traktacie Konstytucyjnym (art. III-327)[17]. Art. 220 TFUE stanowi jednoznacznie, że UE ustanawia wszelkie właściwe formy współpracy z organami ONZ i jej organizacjami wyspecjalizowanymi, Radą Europy, Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Przepis ten stanowi dalej, że Unia utrzymuje także właściwe stosunki z innymi organizacjami międzynarodowymi. Natomiast obowiązek wykonania w praktyce tych postanowień spoczywa na Wysokim Przedstawicielu Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa oraz na Komisji Europejskiej. Oczywiście postanowienia art. 220-221 TFUE nie stanowią wystarczającej podstawy do uzyskania przez Unię członkostwa w konkretnej organizacji międzynarodowej, a tylko do ustanawiania i utrzymywania współpracy z organizacjami międzynarodowymi, których krąg został określony dosyć szeroko. Nie bez powodu przepisy te wskazują przede wszystkim na ONZ i jej organizacje wyspecjalizowane oraz na regionalne organizacje współpracy europejskiej: Radę Europy, OBWE i *OECD*.

Postanowienia art. 220-221 TFUE zostały zawarte w części piątej (Działania zewnętrzne Unii), w tytule VI (Stosunki Unii z organizacjami międzynarodowymi i państwami trzecimi oraz delegatury Unii). Należy jednak pamiętać, że jeszcze w in-

[13] Dz. Urz. L 273, s. 35.

[14] Supplementary Protocol No. 1 to the Convention on the OECD, www.oecd.org. Na temat różnych aspektów aktywności *OECD* w stosunkach międzynarodowych patrz np. E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje miedzynarodowe we współczesnym świecie*, Warszawa 2006, s. 412 i nast.

[15] Dz. U. 2009, nr 203, poz. 1569.

[16] E. A. Wessel, *The Legal Framework for the Participation of the European Union in International Institutions*, „Journal of European Integration" vol. 33, 2011, s. 621 i nast.

[17] Dz. Urz. UE 2004/C 310/01. Na temat relacji: Traktat z Lizbony - Traktat Konstytucyjny patrz np. J. Barcz, *Unia Europejska na rozstajach. Traktat z Lizbony. Dynamika i główne kierunki reformy ustrojowej*, Warszawa 2010, s. 96 i nast.

nych fragmentach TFUE znajdujemy szczegółowe postanowienia dotyczące konkretnych dziedzin takiej współpracy (np. art. 166 ust. 3, art. 168 ust. 3, art. 191 ust. 4, art. 212 ust. 3)[18]. Ponadto art. 34 TUE odnosi się do sytuacji koordynacji działań państw członkowskich na forum organizacji międzynarodowych, których są członkami. Stanowi on, że państwa członkowskie koordynują swoje działania w organizacjach międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych, podtrzymując na tym forum stanowiska Unii. Organizację tej koordynacji zapewnia Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Jeżeli natomiast w organizacjach międzynarodowych lub podczas konferencji międzynarodowych nie są reprezentowane wszystkie państwa członkowskie, to wtedy uczestniczące państwa członkowskie podtrzymują stanowiska Unii. Informują one wszystkie pozostałe państwa członkowskie oraz Wysokiego Przedstawiciela o wszelkich sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

Sprawa ewentualnego przystępowania UE do organizacji międzynarodowych nie została uregulowana w sposób wyraźny i szczegółowy w Traktacie z Lizbony. Procedura takiej akcesji wynika z postanowień art. 218 TFUE, określającego procedurę wiązania się przez Unię umowami międzynarodowymi. Zasadniczą jednak sprawą pozostaje materialna podstawa uzyskiwania przez Unię członkostwa w organizacjach międzynarodowych, bo nie jest nią przecież przepis art. 220 TFUE. Abstrahując od postanowień statutów poszczególnych organizacji międzynarodowych określających zagadnienie członkostwa, bądź innych form współpracy z daną organizacją, na gruncie prawa UE istota rzeczy sprowadza się do kwestii podziału kompetencji pomiędzy Unię i jej państwa członkowskie[19].

Dlatego należy podkreślić, że fundamentalny przepis art. 5 ust. 1 i 2 TUE określa granice kompetencji UE zgodnie z zasadą przyznania, co oznacza, że Unia działa wyłącznie w granicach kompetencji przyznanych jej w traktatach przez państwa członkowskie dla osiągnięcia określonych w nich celów. Kompetencje nieprzyznane Unii w traktatach należą więc do państw członkowskich. Natomiast wykonywanie w praktyce przez Unię kompetencji przyznanych podlega zasadom pomocniczości i proporcjonalności. Postanowienia Traktatu lizbońskiego wyrażają czytelne domniemanie kompetencji państw członkowskich, jako że zgodnie z postanowieniami art. 4 ust. 1 TUE wszelkie kompetencje nieprzyznane Unii w traktatach należą do państw członkowskich. Te postanowienia Traktatu z Lizbony świadczą bez wątpienia o wyraźnym wzmocnieniu zasady kompetencji przyznanych[20]. Inne ważne w tym zakresie postanowienia znajdujemy w nowym tytule I części pierwszej TFUE - „Kategorie i dziedziny kompetencji Unii Europejskiej". Traktat ten przyjmuje w art. 2-6 podział kompetencji według schematu zaproponowanego w trakcie dyskusji nad ustaleniem postanowień Traktatu Konstytucyjnego, podpisanego 29 października 2004 r. i wyróżnia: kompetencje wyłączne Unii, kompetencje dzielone i kompetencje koordynujące (wspierające). Zakres i warunki wykonywania kompetencji Unii określają postanowienia traktatów odnoszące się do każdej dziedziny realizowanej współpracy, z wyłączeniem przewidzianym w art. 2 ust. 3 i 4 TFUE, obejmującym polityki

[18] B. Krzan, *Komentarz do art. 220-222*, w: A. Wróbel, K. Kowalik-Bańczyk, M. Szwarc-Kuczer (red.), *Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*, t. II, Warszawa 2012, s. 1627.

[19] P. Saganek, *Podział kompetencji pomiędzy Unię Europejską a państwa członkowskie*, w: J. Barcz (red.), *Ustrój Unii Europejskiej*, Warszawa 2010, s. 1-77.

[20] J. Barcik, A. Wentkowska, *Prawo Unii* Europejskiej *po Traktacie z Lizbony*, Warszawa 2011, s. 172.

gospodarcze i politykę zatrudnienia oraz politykę zagraniczną i bezpieczeństwa. Można więc powiedzieć, że w sytuacji, w której przedmiot działania organizacji międzynarodowej pozostaje w sferze kompetencji wyłącznych Unii, właśnie ona może uczestniczyć w takiej organizacji na prawach członkowskich (członkostwo wyłączne w ramach tzw. sukcesji funkcjonalnej)[21]. Natomiast w sytuacji, w której przedmiot działania organizacji międzynarodowej pozostaje w sferze kompetencji dzielonych, członkostwo w danej organizacji może należeć zarówno dla Unii, jak i jej państw członkowskich (członkostwo kumulatywne, członkostwo mieszane).

FORMY WSPÓŁPRACY UNII EUROPEJSKIEJ Z SYSTEMEM ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

Charakterystyka ogólna

W praktyce współpraca UE z poszczególnymi organizacjami międzynarodowymi może przybierać i przybiera zróżnicowane formy. Poza mniej sformalizowanymi i zinstytucjonalizowanymi formami luźnej współpracy może to być współpraca na prawach obserwatora przy samej organizacji, bądź jej organach, ale może to być również współpraca wynikająca ze wzmocnionego, a więc uprzywilejowanego statusu obserwatora, określana często jako *enhanced observer status*. Wreszcie może to być najbardziej zinstytucjonalizowana współpraca mająca postać członkostwa w konkretnej organizacji międzynarodowej.

Unia jest reprezentowana przy tych organizacjach przez delegatury, które pozostają w strukturze organizacyjnej Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i podlegają Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Działają one w ścisłej współpracy z misjami dyplomatycznymi państw członkowskich.

Na gruncie dzisiejszej praktyki międzynarodowej najszersza i najbardziej reprezentatywna jest współpraca UE z systemem ONZ. W literaturze podkreśla się zwykle, że obejmuje ona zwłaszcza takie dziedziny, jak: problematyka rozwoju, utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, ochrona środowiska, udzielanie pomocy humanitarnej, rozwój handlu, ochrona dziedzictwa kuturowego, ochrona zdrowia oraz szeroko pojmowana problematyka ochrony praw człowieka i podstawowych wolności[22]. Do tych kierunków współpracy bardzo wyraźnie nawiązują *EU Priorities for the 69th session of the General Assembly of the United Nations* przyjęte przez Radę do Spraw Zagranicznych 23 czerwca 2014 r.[23]

Najbardziej reprezentatywne instytucjonalne formy tej współpracy zostaną omówione niżej.

---

[21] J. Barcz, E.Skrzydło-Tafelska, *Prawne aspekty stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej*, w: J. Barcz, (red.), *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006, s. I-462.

[22] Bardziej szczegółowo na ten temat patrz np. Ł. Bartkowiak, *Stosunki zewnętrzne Unii* Europejskiej, Warszawa 2008, s. 270 i nast. oraz M. Muszyński, D. E. Harasimiuk, M. Kozak, *Unia Europejska. Instytucje, polityki, prawo*, Warszawa 2012, s. 523. W kontekście problematyki pomocy humanitarnej należy pamietać, że Unia Europejska jest głównym źródłem finansowania takich działań świadczonych przez organizacje wyspecjalizowane, programy i fundusze Narodów Zjednoczonych.

[23] www.eu-un.europa.eu.

Unia Europejska jako obserwator przy Zgromadzeniu Ogólnym ONZ

Poza przywołanymi wyżej postanowieniami art. 220 TFU stwierdzającymi, że UE ustanawia wszelkie właściwe formy współpracy z organami ONZ i jej organizacjami wyspecjalizowanymi, należy jeszcze wskazać ogólne postanowienia art. 21 ust. 1 TUE. Wynika z nich, że Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi o zasięgu regionalnym lub światowym, uznającymi zasady, na których opiera się ona w swoim funkcjonowaniu, a które są wymienione w art. 2 TUE. Unia sprzyja wielostronnym rozwiązaniom wspólnych problemów, w szczególności w ramach ONZ. Ponadto w art. 34 ust. 2 TUE znajdujemy postanowienia odnoszące się do relacji pomiędzy UE a Radą Bezpieczeństwa ONZ. Wynika z nich, że państwa członkowskie Unii, które są także członkami Rady Bezpieczeństwa ONZ, będą podejmować zgodne działania i wyczerpująco o nich informować pozostałe państwa członkowskie, jak również Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Państwa członkowskie, które są członkami Rady Bezpieczeństwa, przy wykonywaniu swoich funkcji będą bronić stanowisk i interesów Unii, bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z postanowień Karty Narodów Zjednoczonych. Jeżeli Unia określiła stanowisko w kwestii wpisanej do porządku obrad Rady Bezpieczeństwa, zasiadające w niej państwa członkowskie wnoszą o zaproszenie Wysokiego Przedstawiciela do przedstawienia stanowiska Unii. Praktyka zapraszania Unii do udziału w otwartych debatach Rady Bezpieczeństwa została sformalizowana w postanowieniach art. 39 regulaminu wewnętrznego Rady, w związku z czym, po wejściu w życie Traktatu Lizbońskiego reprezentanci Unii, a zwłaszcza Wysoki Przedstawiciel zaczęli składać oświadczenia na forum Rady (*EU Statements*). Zastąpiły one wcześniejszą praktykę oświadczeń składanych przez Prezydencję Unii, zreformowaną w postanowieniach Traktatu z Lizbony poprzez ustanowienie urzędu stałego Przewodniczącego Rady Europejskiej[24].

Zinstytucjonalizowana współpraca Wspólnot Europejskich z ONZ ma długą tradycję. W 1958 r. zostało podpisane porozumienie o współpracy pomiędzy Wspólnotami Europejskimi i ONZ. Umożliwiało ono wymianę dokumentów i konsultacje pomiędzy organami Wspólnot a Sekretarzem Generalnym ONZ, a także udział przedstawiciela Komisji w określonych sesjach Zgromadzenia Ogólnego. W 1964 r. zostało utworzone Biuro Informacyjne Komisji Europejskiej przy ONZ. Szczególnie ważnym krokiem w rozwijaniu wzajemnych relacji była rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 11 października 1974 r. w sprawie statusu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej przy Ogólnym Zgromadzeniu[25]. Na jej podstawie EWG uzyskała oficjalny status obserwatora przy Ogólnym Zgromadzeniu.

Ze statusu obserwatora w systemie ONZ, a w praktyce ze statusu obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym, korzystają w praktyce różne podmioty - zarówno państwowe, jak i niepaństwowe. Aktualnie są to następujące grupy podmiotów: państwa niecłonkowskie, organizacje wyspecjalizowane, międzynarodowe organizacje rządowe i międzynarodowe organizacje pozarządowe[26]. Ani Karta NZ, ani regulamin we-

---

[24] M. Zieliński, *Unia Europejska jako obserwator przy Zgromadzeniu Ogólnym Organizacji Narodów Zjednoczonych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" nr 2, 2013, s. 44 oraz L. Jesień, *Prezydencja w Unii Europejskiej. Zinstytucjonalizowana procedura przywództwa politycznego*, Warszawa 2011, s. 59 i nast.

[25] UNGA RES/3208/XXIX.

[26] W odniesieniu do międzynarodowych organizacji pozarządowych należy podkreślić, że posiadają

wnętrzny Zgromadzenia Ogólnego nie określają szczegółowej procedury nabywania statusu obserwatora przy Zgromadzeniu. Status taki poszczególne podmioty uzyskują zwykle na podstawie rezolucji Zgromadzenia Ogólnego, które ocenia realizację przesłanek określonych zwłaszcza w jego decyzji 49/426 z 9 grudnia 1994 r. oraz stosuje procedurę określoną w rezolucji 54/195 z 7 lutego 2000 r.[27] Wyjątkowe rozwiązanie zostało przyjęte w stosunku do Międzynarodowego Trybunału Karnego, który uzyskał status obserwatora na podstawie porozumienia zawartego z ONZ[28].

Zakres praw, z jakich korzystają podmioty mające status obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym, wynika w dużej mierze z praktyki funkcjonowania ONZ, a zwłaszcza Zgromadzenia Ogólnego. Bywa też, że prawa te wynikają z konkretnych rezolucji Zgromadzenia, o czym będzie mowa niżej w odniesieniu do UE. Generalnie podmioty korzystające z takiego statusu mogą: uczestniczyć w posiedzeniach Zgromadzenia Ogólnego, jego komitetów i grup roboczych, uzyskiwać dostęp do oficjalnych dokumentów Zgromadzenia i brać udział w dyskusjach w sprawach będących przedmiotem ich zainteresowania. Podmioty korzystające ze statusu obserwatora nie mogą natomiast składać projektów rezolucji, zgłaszać wniosków proceduralnych, wnosić własnych punktów do porządku obrad, rozpowszechniać własnych dokumentów jako dokumentów ONZ i oczywiście korzystać z prawa do głosowania[29].

Z takiego właśnie statusu obserwatora korzystała UE (wcześniej jako EWG/Wspólnota Europejska) od 1974 r. Przez wiele lat trwała jednak dyskusja na temat jego wzmocnienia. Nie brakowało w niej i takich koncepcji, które szły w kierunku przyznania Unii statusu pełnego członkostwa w Zgromadzeniu Ogólnym. Przykładem może być rezolucja Parlamentu Europejskiego z 1994 r., która wprost formułowała takie oczekiwania[30]. Po wejściu w życie Traktatu z Lizbony, który oznaczał istotną reformę strukturalną UE, państwa członkowskie tej organizacji przygotowały i przedłożyły w sierpniu 2010 r. projekt rezolucji oznaczającej wzmocnienie statusu obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym. Zakładał on między innymi, że Unia uzyska prawo do wygłaszania przemówień, rozpowszechniania własnych dokumentów, przedstawiania projektów uchwał i poprawek oraz proponowania punktów do porządku obrad. Projekt ten został przedłożony Zgromadzeniu Ogólnemu we wrześniu 2010 r.[31] Ponieważ spotkał się on ze zdystansowanym stanowiskiem licznej grupy państw członkowskich ONZ, Zgromadzenie Ogólne odroczyło uchwalenie odpowiedniej rezolucji w tej sprawie. Po przeprowadzeniu spektakularnej akcji promocyjnej, w marcu 2011 r. Unia, za pomocą węgierskiej prezydencji, przedłożyła w Sekretariacie Generalnym nowy, zmodyfikowany projekt rezolucji w sprawie wzmocnienia statusu obserwatora UE przy Zgromadzeniu Ogólnym. Po przeprowadzeniu szerokich konsultacji z różnymi grupami państw został on jeszcze raz poprawiony i w kwietniu trafił do Sekretariatu jako projekt ostateczny[32]. Głosowanie nad tym projektem

---

one status obserwatora w kategoriach od I do III przy Radzie Gospodarczej i Społecznej ONZ określanych jako: generalny status konsultacyjny, specjalny status konsultacyjny i rejestr. O uzyskaniu statusu konsultacyjnego przez konkretną organizację decyduje sama Rada, natomiast o wpisaniu do rejestru obserwatorów decyduje Sekretarz Generalny NZ.

[27] M. Zieliński, *op. cit.*, s. 46.

[28] UNTS, vol. 2283, II-1272.

[29] M. Zieliński, *op. cit.*, s. 47.

[30] OJ 1994, C 61, s. 43.

[31] UNGA Official Records A/64/PV.122.

[32] Doc. A/65/L.64.

zakończyło się sukcesem i 3 maja 2011 r. Zgromadzenie Ogólne uchwaliło rezolucję w sprawie udziału UE w pracach ONZ[33].

Rezolucja 65/276 jest postrzegana jako regulacja tworząca nowy status UE przy Zgromadzeniu Ogólnym, określany jako specjalny status obserwatora lub wzmocniony status obserwatora[34]. Dotychczasowy status Unii jako obserwatora został rzeczywiście wzmocniony, ale z pewnością nie osiągnął poziomu obserwatora, z jakiego korzysta państwo-obserwator, a więc aktualnie Stolica Apostolska jako szczególny, niepaństwowy podmiot prawa międzynarodowego oraz Palestyna. Rezolucja podaje kilka motywów uzasadniających wzmocnienie statusu UE w systemie ONZ. Pośród nich znajdujemy takie, jak wzmocnienie zasady kompetencji przyznanych UE przez państwa członkowskie oraz fakt, że Unia w świetle postanowień art. 1 TUE jest oficjalnym następcą prawnym Wspólnoty Europejskiej, a ponadto prowadzi zinstytucjonalizowaną współpracę w różnych formach, w tym na zasadach członkostwa, z organizacjami wyspecjalizowanymi systemu ONZ. Tytuł rezolucji 65/276 nawiązuje do udziału UE w pracach ONZ, ale w istocie rzeczy jej postanowienia wzmacniają status obserwatora Unii przy Zgromadzeniu Ogólnym, co oznacza również taki status na forum komitetów Zgromadzenia. Współpraca UE z innymi organami i organizacjami wyspecjalizowanymi oraz z różnymi programami Narodów Zjednoczonych odbywa się na zasadach ustalonych w odrębnych porozumieniach[35]. Należy również podkreślić, że w rezolucji 65/276 znajdujemy postanowienia mówiące o tym, że Zgromadzenie Ogólne uznaje prawo każdej innej rządowej organizacji regionalnej do uzyskania podobnych warunków udziału w jego pracach jak te, które uzyskała UE.

Szczegółowe warunki udziału Unii w pracach ONZ na zasadzie wzmocnionego statusu obserwatora określa załącznik do rezolucji 65/276. Zakres praw dla Unii wynikających z tego nowego statusu prawnego przy Zgromadzeniu Ogólnym ONZ jest następujący:

1. Przedstawiciele Unii mogą być wpisywani na listę mówców na forum Zgromadzenia i jej komitetów pośród przedstawicieli innych dużych grup państw w celu dokonywania interwencji.
2. Unia może brać udział w debatach Zgromadzenia Ogólnego, ale przedstawiciele Unii mogą w nich występować po przedstawicielach państw członkowskich i przedstawicielach dwóch państw-obserwatorów. Rezolucja określa też następujący poziom reprezentacji Unii w takich debatach: Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, Komisja Europejska i Delegacje Unii jako jednostki organizacyjne Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych.
3. Unia może przekazywać swoje komunikaty odnoszące się do sesji i innych prac Zgromadzenia Ogólnego, jak również sesji i prac wszystkich konferencji i spotkań zwoływanych pod egidą ONZ.
4. Unia może prezentować w formie ustnej propozycje i poprawki uzgodnione przez wszystkie państwa członkowskie.
5. Unia może korzystać z prawa do odpowiedzi dotyczących prezentowanych przez nią stanowisk w czasie sesji i innych prac Zgromadzenia Ogólnego i jego komitetów.

---

[33] A/RES/65/276, Participation of the European Union in the work of the United Nations.

[34] M. Menkes, *Rewizja statusu obserwatora UE przy ONZ (między regionalizmem a uniwersalizmnem)*, „Państwo i Prawo" nr 11, 2012, s. 85.

[35] J. Wouters, J. J. Odermatt, T. Ramopoulos, *The Status of the European Union at the United Nations after the General Assembly Resolution of 3 May 2011*, Global Governance Opinions, July 2011, s. 5.

6. Przedstawicielom Unii zapewnia się miejsce pomiędzy pozostałymi obserwatorami, ale za państwami mającymi status państw-obserwatorów.

Rezolucja 65/276 wskazuje również wyraźnie, jakich praw Unia nie może realizować w ramach swojego wzmocnionego statusu obserwatora. Przedstawiciele Unii nie mogą realizować prawa do popierania projektów rezolucji, prawa do wskazywania kandydatów w różnych wyborach na forum Zgromadzenia oraz naturalnie prawa do udziału w głosowaniu.

Uchwalenie rezolucji 65/276 odegrało istotną rolę w procesie rozwijania zinstytucjonalizowanych relacji pomiędzy UE a ONZ. Rezolucja dostosowała zasady udziału Unii w pracach Zgromadzenia Ogólnego do zmian wprowadzonych w systemie instytucjonalnym UE przez Traktat Lizboński. Ponadto wzmocniła status Unii przy Ogólnym Zgromadzeniu i jako rozwiązanie precedensowe może zostać wykorzystana przez inne międzynarodowe organizacje rządowe, posiadające status zwykłego obserwatora przy Zgromadzeniu. Rezolucja ta oceniana jest również w kontekście postępującej integracji w ramach Unii, czego przykładem było zdecydowane i solidarne stanowisko państw członkowskich w trakcie jej przygotowywania, dyskutowania, promowania i uchwalania.

Współpraca Unii Europejskiej z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ

UE realizuje współpracę z wieloma organizacjami wyspecjalizowanymi systemu ONZ, jak również z różnymi jej agendami i funduszami. Formy prawne tej współpracy są zróżnicowane. Zależą one w znacznej mierze od regulacji statutowych poszczególnych organizacji, określających konkretne formy i zasady współpracy z innymi rządowymi organizacjami międzynarodowymi[36]. W relacjach UE - system ONZ znajdujemy trzy formy takiej współpracy.

Po pierwsze, jest to współpraca na zasadzie członkostwa UE w organizacjach międzynarodowych o charakterze rządowym, należących do systemu Narodów Zjednoczonych. UE jest członkiem dwóch takich organizacji: Światowej Organizacji Handlu (*WTO*) i Organizacji do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (*FAO*). Powołując przykład współpracy UE z *WTO* należy pamiętać, że podstawę prawną *WTO* stanowi akt końcowy i porozumienie w sprawie ustanowienia tej organizacji, podpisane przez państwa członkowskie *GATT* 15 kwietnia 1994 r. na sesji ministerialnej kończącej Rundę Urugwajską[37]. Problematykę członkostwa *WTO* reguluje art. XI ust. 1 tego porozumienia, stanowiący, iż uzyskały je państwa członkowskie *GATT* oraz Wspólnota Europejska - od 1 stycznia 1995 r. Zgodnie z postanowieniami art. 1 TUE Unia zastępuje Wspólnotę i jest jej następcą prawnym. W dniu wejścia w życie TUE (1 grudnia 2009 r.) UE uzyskała więc członkostwo WTO. Na 159 podmiotów tworzących *WTO* UE jest jedynym niepaństwowym członkiem tej organizacji. Uczestnikami *WTO* są także wszystkie państwa UE (członkostwo kumulatywne). Unia aktywnie uczestniczy w procesie regulowania sporów handlowych w ramach *WTO*. Według danych Sekretariatu *WTO* 90 razy wystąpiła jako powód, 77 razy jako pozwany i w 141 sporach jako strona trzecia[38]. Wskazując natomiast na relacje UE - Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa należy podkreślić, że członkostwo

[36] R. Frid, *The Relations Between the EC and International Organizations*, The Hague, London, Boston 1995, s. 167.

[37] Dz. U. 1995, nr 98, poz. 483.

[38] www.wto.org.

w tej organizacji uzyskała jeszcze Wspólnota Europejska - od 26 listopada 1991 r. Od 1 grudnia 2009 r., a więc od dnia wejścia w życie Traktatu z Lizbony, na podstawie postanowień art. 1 TUE jest to członkostwo UE. Do *FAO* należą także wszystkie państwa UE (członkostwo kumulatywne). W 2004 r. działajaca w imieniu Wspólnot Europejskich Komisja Europejska i *FAO* podpisały nowe porozumienie o strategicznym partnerstwie[39].

Spośród innych międzynarodowych organizacji rządowych spoza systemu ONZ, z którymi UE współpracuje na zasadach członkostwa warto wymienić: Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (*EBRD* - od 28 marca 1991 r.) i Światową Organizacją Celną (*WCO* - od 1 lipca 2007 r.). Ponadto Unia współpracuje na podobnych zasadach z różnymi organizacjami pozarządowymi. Warto też pamiętać, że Unia jest stroną niektórych umów międzynarodowych (np. Konwencji o prawie morza z 1982 r.). Bardzo znaczące będzie w tym kontekście planowane przystąpienie UE do Konwencji Rady Europy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności[40].

Po drugie, jest to współpraca na zasadzie statusu wzmocnionego obserwatora (*enhanced observer status*), którą obrazuje omówiona wyżej rezolucja 65/276. Rezolucja ta wyraźnie poprawiła pozycję UE w jej stosunkach z ONZ. Ustanowiony przez nią dla Unii status wzmocnionego obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym ONZ rozciąga się oczywiście również na komitety Zgromadzenia. Podobne miejsce Unia zajmuje i realizuje w stosunkach z czterema organizacjami wyspecjalizowanymi z systemu ONZ: Międzynarodową Organizacją Pracy (*ILO*), Międzynarodową Organizacją Lotnictwa Cywilnego (*ICAO*), Światową Organizacja Zdrowia (*WHO*) i z Organizacją Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (*UNESCO*). Podobne relacje, ale już poza systemem ONZ, Unia posiada z Radą Europy i Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*OECD*).

Po trzecie, jest to współpraca na zasadzie statusu obserwatora. Jest to najbardziej reprezentatywna forma współpracy UE z systemem ONZ, dotycząca kontaktów z większością tworzących ten system organizacji wyspecjalizowanych. Relacje takie występują w stosunkach pomiędzy Unią a takimi organizacjami wyspecjalizowanymi, jak np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (*IMF*), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (*IBRD*), Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (*ITU*), Międzynarodowa Organizacja Morska (*IMO*), Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (*IAEA*), Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (*WIPO*), Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju Przemysłowego (*UNIDO*), Program Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju (*UNDP*) i Konferencja Narodów Zjednoczonych do Spraw Handlu i Rozwoju (*UNCTAD*).

PODSUMOWANIE

UE podejmuje i realizuje różnorodne formy współpracy z państwami trzecimi i innymi organizacjami międzynarodowymi. Szczególnie interesujące i zróżnicowane są instytucjonalne formy współpracy Unii z systemem ONZ. Zaprezentowane wyżej uwagi na ten temat uprawniają do sformułowania następujacych wniosków:

1. Traktat z Lizbony wyraźnie określił status prawny UE jako organizacji międzynarodowej, która w ramach swojej podmiotowości może podejmować i realizować współpracę z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi.

[39] www.fao.org.

[40] Protokół nr 8 do Traktatu z Lizbony.

2. Postanowienia art. 220 TFUE jednoznacznie stanowią, że UE ustanawia wszelkie właściwe formy współpracy z organami ONZ i jej organizacjami wyspecjalizowanymi. W dotychczasowym stanie prawnym podobne możliwości działania przysługiwały Wspólnocie Europejskiej na mocy postanowień dawnego art. 302 TWE.

3. Sprawa ewentualnego przystępowania UE do organizacji międzynarodowych nie została uregulowana w sposób wyraźny i szczegółowy w Traktacie z Lizbony. Procedura takiej akcesji wynika z postanowień art. 218 TFUE, określającego procedurę zawierania przez Unię umów międzynarodowych.

4. W praktyce współpraca UE z poszczególnymi organizacjami międzynarodowymi może przybierać zróżnicowane formy. Poza mniej sformalizowanymi i zinstytucjonalizowanymi formami luźnej współpracy, może to być współpraca na prawach obserwatora przy samej organizacji, bądź jej organach, ale może to być również współpraca wynikająca ze wzmocnionego statusu obserwatora (*enhanced observer status*). Wreszcie może to być najbardziej zinstytucjonalizowana współpraca, mająca postać członkostwa w konkretnej organizacji międzynarodowej.

5. Współpraca UE z systemem ONZ ma charakter wielopłaszczyznowy i jest realizowana w rożnych formach. Jej najbardziej charakterystycznym rozwiązaniem prawnym jest wzmocniony status obserwatora UE przy Zgromadzeniu Ogólnym i jej komitetach, określony w postanowieniach rezolucji Zgromadzenia 65/276 z 3 maja 2011 r.

6. Ustanowiony dla UE wzmocniony status obserwatora przy Zgromadzeniu Ogólnym ONZ może zostać wykorzystany przez inne znaczące międzynarodowe organizacje regionalne do podwyższenia ich statusu w stosunkach z ONZ.

7. UE realizuje w rożnych formach dobrze rozbudowaną współpracę z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ. Jej najbardziej zinstytucjonalizowaną formą jest członkostwo Unii w WTO i FAO.

8. Reprezentację UE przy organizacjach międzynarodowych, z którymi podejmuje ona różne formy współpracy zapewniają delegatury Unii, pozostające w strukturze organizacyjnej Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i podległe Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa. Ściśle współpracują one z misjami dyplomatycznymi państw członkowskich.

9. UE jest także stroną umów międzynarodowych negocjowanych i zawieranych w systemie ONZ. Reprezentatywnym przykładem takiej umowy jest Konwencja o prawie morza z 1982 r.

10. UE realizuje również współpracę z innymi regionalnymi europejskimi organizacjami międzynarodowymi, przy których ma wzmocniony status obserwatora (Rada Europy, *OECD*).

ANDRZEJ GADKOWSKI
Poznań

Mgr Andrzej Gadkowski, Wydział Prawa i Administracji, UAM (andrzej.gadkowski@gmail.com)

Słowa kluczowe: status wzmocnionego obserwatora, system Organizacji Narodów Zjednoczonych, rezolucja 65/276, działania zewnętrzne Unii Europejskiej

Keywords: enhanced observer status, United Nations system, GA resolution 65/276, European Union's external action

ABSTRACT

In its external action, the European Union (EU) maintains relations with third states and other international organizations. This cooperation has led to more significant and wider opportunities after the entry into force of the Treaty of Lisbon, which has strengthened the role of the EU in the international arena. The author analyzes the cooperation between the EU and the United Nations system, the most pertinent example of which is cooperation between the EU and the General Assembly. On the basis of resolution 65/276 adopted by the General Assembly in 2011, the EU obtained a particular, enhanced observer status. Thus, the role of the EU at the United Nations has increased. The enhanced observer status was also attributed to the EU in its relations with some UN specialized agencies such as the ILO, ICAO, WHO or UNESCO. Cooperation with other specialized agencies is based on the observer status. The most interesting aspect in this context is the membership of the EU in the WTO and FAO. The author presents the legal basis for the cooperation between the EU and the UN system and analyzes the existing practice.

PRZEMIANY INSTYTUCJONALNE W UNII EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE KOMPETENCJI TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI W PRZESTRZENI WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi wprowadzające

Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) z 7 lutego 1992 r., ustanawiając Unię Europejską przyjął założenie, że Unię stanowią Wspólnoty Europejskie, uzupełnione nadto politykami i formami współpracy przewidzianymi w jego postanowieniach (art. A ust. 1 i 3)[1]. Postanowienia te określały charakterystyczną trójfilarową konstrukcję Unii Europejskiej. Pojęcie filarów Unii nie było pojęciem traktatowym, ale nawiązywało do tradycyjnego, podręcznikowego sposobu opisywania Unii Europejskiej jako budowli opartej na trzech filarach[2]. Konsekwencje prawne przyjęcia takiej konstrukcji Unii jako organizacji międzynarodowej były takie, że współpracą w ramach I filaru (Wspólnoty Europejskie) rządził szczególny, wspólnotowy reżim prawny, a współpraca w ramach filaru II i III. jako współpraca międzyrządowa, opierała się na prawie międzynarodowych, a więc zwłaszcza umowach międzynarodowych.

Jednym z celów Unii Europejskiej, określonych w art. B ust. 4 Traktatu z Maastricht, było rozwijanie współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, a więc współpracy w III filarze. Utworzenie tego filaru wynikało zwłaszcza z przeświadczenia o konieczności uporządkowania zróżnicowanych dotąd form współpracy państw członkowskich w dziedzinie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa wewnętrznego. Określony w postanowieniach art. K.1 tytułu VI (Postanowienia

[1] Tekst traktatu patrz: Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864/30.

[2] Szerzej na ten temat patrz np. T. Gadkowski, *Uwagi na temat kompetencji traktatowych organizacji międzynarodowych*, w: B. Mikołajczak, J. Nowakowska-Małusecka, *Prawo organizacji międzynarodowych wobec problemów współczesnego świata*, Bydgoszcz-Katowice 2014, s. 57 i nast. i J. Klabbers, *The European Union in International Law*, Editions A. Pedone, Paris 2012, s. 22.